

TÜRK

2025, Yıl/Year: 13, Sayı/Issue: 43, ISSN: 2147-8872

TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi

TURUK International Language, Literature and Folklore Researches Journal

Geliş Tarihi / *Date of Received*: 11.10.2025

Kabul Tarihi / *Date of Accepted*: 17.12.2025

Sayfa / *Page*: 168-188

Research Article / Araştırma Makalesi

Yazar / *Writer*:

Dr. Oğuz Yıldırım

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Doktoru

oguzyildirim540@gmail.com

ÂRİF NİHAT ASYA’NIN ŞİİRLERİNDE HALK BİLİMİ UNSURLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Öz

Bu makalede, Türk edebiyatında “Bayrak Şairi” unvanıyla tanınan Ârif Nihat Asya’nın şiirlerinde yer alan folklorik unsurların kullanımı ve bu unsurların şairin sanat anlayışı içerisindeki işlevi ele alınmıştır. 1904–1975 yılları arasında yaşamış olan Ârif Nihat Asya, Cumhuriyet döneminin tek partili siyasi yapısından çok partili hayata geçiş sürecine kadar uzanan tarihsel süreçte kaleme aldığı şiir, rubai ve fıkralarıyla döneminin önde gelen sanatçıları arasında yer almıştır. Özellikle milliyetçi duyarlılıkla yazdığı şiirleriyle tanınan şair, Adana’nın kurtuluş günü olan 5 Ocak için kaleme aldığı *Bayrak* adlı şiiriyle edebiyat tarihinde “Bayrak Şairi” olarak anılmıştır.

Ârif Nihat Asya’nın şiirlerinde bayrak, vatan, millet, tarih, kahramanlık, yurt güzellikleri, aşk ve tabiat gibi temalar yoğun biçimde işlenmektedir. Bu temalar, şairin milli kimliği ve kültürel değerleri yüceltme anlayışının temel göstergeleri olarak öne çıkmaktadır. Şairin yaşamı boyunca İstanbul, Konya, Bolu, Adana, Edirne ve Kastamonu gibi farklı şehirlerde bulunması, şiirlerinde zengin bir folklorik ve kültürel arka planın oluşmasına katkı sağlamıştır.

Bu çalışma, Ârif Nihat Asya’nın *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* adlı eserinde yer alan şiirler esas alınarak hazırlanmıştır. Eserde tespit edilen halk bilimi unsurları; gelenek ve görenekler, inançlar, tarihî ve kültürel semboller bağlamında incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, şairin folklorik unsurları

şiiirsel anlatım içinde nasıl kullandığını ortaya koymak ve bu unsurların şiirlerin anlam dünyasına olan katkılarını değerlendirmektir. Bu yönüyle makale, Ârif Nihat Asya'nın şiirlerinin halk bilimi açısından taşıdığı önemi ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Folklor, folklorik unsurlar, şiir, inceleme, Ârif Nihat Asya.

A STUDY ON FOLKLORICAL ELEMENTS IN THE POEMS OF ARIF NIHAT ASYA

Abstract

This article examines the use of folkloric elements in the poems of Ârif Nihat Asya, who is known in Turkish literature as the “Poet of the Flag,” and analyzes the function of these elements within the poet’s artistic vision. Ârif Nihat Asya (1904–1975) is regarded as one of the prominent literary figures of his time, having produced poems, quatrains, and prose anecdotes during the historical period extending from the single-party era of the Republic to the transition to a multi-party political system. He is particularly known for his poems written with strong nationalist sentiment and is remembered in literary history as the “Poet of the Flag” due to his poem *Bayrak* (The Flag), which he wrote for the liberation day of Adana on January 5.

In Ârif Nihat Asya’s poetry, themes such as the flag, homeland, nation, history, heroism, the beauty of the land, love, and nature are frequently emphasized. These themes stand out as fundamental indicators of the poet’s approach to glorifying national identity and cultural values. The fact that Asya lived in various cities throughout his life, including Istanbul, Konya, Bolu, Adana, Edirne, and Kastamonu, contributed to the formation of a rich folkloric and cultural background in his poetry.

This study is based on the poems included in Ârif Nihat Asya’s work *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* (A Flag Awaits the Wind). The folkloric elements identified in the work are examined within the framework of traditions and customs, beliefs, and historical and cultural symbols. The main aim of the study is to reveal how the poet employs folkloric elements within poetic expression and to evaluate the contributions of these elements to the poems’ world of meaning. In this respect, the article seeks to demonstrate the significance of Ârif Nihat Asya’s poetry from the perspective of folklore studies.

Keywords: Folklore, folkloric elements, poetry, review, Arif Nihat Asya.

1. Giriş

Halk bilimi, “halkiyat, halkbilim, sözlü kültür, budun bilim” gibi kelimelerle ifade edilmektedir. Genel manada folklor, bir topluluğa bağlı kişiler tarafından geleneksel birtakım kalıp çerçeveler içinde, sözlü olarak ve varyantlaşarak ve zaman içinde bir halk üslubu bağlamında kalıplaşarak aktarılan her çeşit bilgi hazinesini, tarihi tecrübeleri ve kültürel özellikleri ve bu kültürel

dokunun çeşitli formlarını inceleyen bilim dalı olarak tanımlanmaktadır (Güzel ve Torun, 2014: 62-63). Alan Dundes; “geçmişte yaşayanlar da halktı, şimdilerde yaşayanlar da halk, köyde yaşayan da halktır, şehirde yaşayan da halktır” ifadelerini kullanmaktadır. Bu doğrultuda Dundes, folkloru; “efsaneler, mitler, fıkralar, masallar, bilmeceler, atasözleri, şarkılar, bilmeceler, kutsamalar, tılsımlar, küfürler, beddualar, hakaretler, yeminler, sataşmalar, ağız dalaşları, tekerlemeler, vedalaşmalar, selamlaşmalar” gibi genel konuları ele alarak, “giyim-kuşam, halk dansları, halk inançları, halk müziği, halk hekimliği, halk sanatı, halk dili, halk lâkapları, halk şiiri, sayışmacalar” gibi birçok halk kültür unsuru üzerine yapılan çalışmalar olarak tarif etmektedir (Dundes, 1997: 76).

Halk bilimi mahsullerinin bir kısmı sözle, bir kısmı ise davranışlarla aktarılmaktadır. Bir kısmında da sözler ve davranış biçimleri birlikte yer almaktadır. Sözlü olarak varlığını sürdüren unsurların söze dayalı aktarım ve üretim, geleneğe bağlılık, varyantlaşabilme, kalıplaşma ve benimsenme nitelikleri ön plandadır. Toplumun birliğini ve beraberliğini yansıtan bu kültürel unsurlar, kişileri aynı duygu ve amaçlar etrafında toplayarak toplumsal dokuya mensup olma ve kimlik kazandırma görevi de üstlenirler. Halk bilimini meydana getiren çalışma alanlarını ana hatlarıyla; “Genel birtakım konular, halk edebiyatı mahsulleri, halk bilgisi, inanış, kabul, davranış, oyun ve eğlence kültürü, maddi kültür mahsulleri ve diğer ürünler” olarak sıralamak mümkündür. Bu sıralamadan da anlaşılacağı üzere, halk bilimi yaşamın bütününe ele alan ve kültürel yapıyı meydana getiren bütün unsurları kapsayan disiplinleri birleştiren bir bilim alanıdır (Durbilmez, 2013: 104). Durbilmez, “Genel Konular” başlığı içinde; folklorun diğer bilim dalları ile ilişkisi, bu bilim dalının araştırma yöntemleri, kuramları ve bu doğrultuda yapılan birtakım çalışmaları toplamaktadır. Halk biliminin kaynaklarını, sözlü kaynaklar, yazılı kaynaklar, maddi kültür kaynakları, sesli ya da görüntülü kaynaklar şeklinde sırlamak mümkündür (Durbilmez, 2013: 104). “Halk edebiyatı” ürünleri ise daha çok manzum ve mensur nitelikte ürünlerin geleneğe bağlı bir şekilde hayatta kalması şeklinde açıklanmaktadır. Bu ürünlerin şiir kısmında ninniler, ağıtlar, mâniler, destanlar, türküler, manzum tekerlemeler, manzum atasözleri, manzum bilmeceler, manzum alkış ve kargışlar yer almaktadır. Bunlara ek olarak da kalıp sözlerin varlığından söz etmek mümkündür. Halk edebiyatının önemli bir kısmını da destanlar, mitler, efsaneler, memoratlar, menkabeler, fıkralar, masallar, halk hikâyeleri ve anlatılar meydana getirmektedir. “Halk Bilgisi” başlığı altında ise, halk takvimi, halk botanigi, halk hekimliği, halk, meteorolojisi, halk taşıtları ve taşıma biçimleri gibi birçok konu ve başlık bulunmaktadır. Tıptan veterinerliğe, meteorolojik bilgilerden, ziraata ve taşıtlardan taşıma şekillerine kadar pek çok konu halk biliminin malzemesi olmuştur (Durbilmez, 2013: 105). Halk bilimini meydana getiren kabul ve davranışlara bakıldığında hayatın geçiş aşamaları bağlamında doğum, evlenme ve ölüm gibi geleneklerin yanında sünnet, hac uğurlaması ve asker uğurlaması gibi pek çok başlık dâhil edilebilmektedir. Halk biliminin konu ve araştırma yelpazesi bunlarla sınırlı kalmayıp; halk oyunlarından geleneksel köylü tiyatrosuna, eğlenceye dönük uygulamalardan halk spor faaliyetlerine, halk mutfağından halk sanatına kadar geniş bir alana yayılabilmektedir. Halk biliminin sağlamış olduğu bu imkanlar dahilinde mevcut çalışmada Arif Nihat Asya’nın şiirlerindeki folklorik unsurlar tespit edilmeye çalışılacaktır.

Ârif Nihat Asya, 7 Şubat 1904’te Çatalca ilçesinin İncegiz köyünde dünyaya gelmiştir. Babası Zîver Efendi aslen Tokatlı, annesi Zehra Hanım ise Tırnovalıdır. Yedi günlük bir bebekken babasını kaybeden şair, annesinin de başka bir kişi ile evlenmesi sebebiyle halasının yanına yerleşmiş ve

kuzenleri ile beraber büyümüş ve Kocamustafapaşa ve Haseki mahalle mekteplerinde eğitimine başlamıştır. Balkan Savaşları'nın etkisi ile Bolu Sultanisine kaydolan şair, Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile Kastamonu Sultanisine geçiş yapmıştır. Kastamonu, millî mücadele bakımından Anadolu'da bulunan aydınların millî harekete dâhil olmak için geçiş güzergâhı görevini üstlenmiş bir şehrimizdir. Açıköz Gazetesinde ilk şiirlerini yayımlayan şair, Adana Lisesi başta olmak üzere çeşitli kurumlarda öğretmenlik ve idarecilikler yapmıştır. Şiir hayatına erken yaşta başlayan Ârif Nihat, şiir ve mensur şiirlerini *Hayat, Türk Yurdu, Çağlayan, Elif, Hisar, Türk Sanatı, Defne* gibi dergilerde yayımlamıştır. Şair, deneme, fıkra ve vecizelerden oluşan eserlerini ise *Demokrat, Türk Sözü, Memleket ve Yeni İstanbul* gazetelerinde neşretmiştir. Şair, 1933 yılından itibaren Üsküdar'da bulunan mevlevîhanenin son şeyhinin çevresinde bulunmuş ve mevlevî kültürüne yönelmiştir. Bu doğrultuda “*Kubbe-i Hadrâ*” adlı kitabındaki şiirlerini mevlevî akidesi ile kaleme almıştır. Ârif Nihat en çok rubâî nazım şeklini kullanarak şiirler yazmış ve şiirlerinin başlıca temaları kahramanlık, aşk, din, tabiat, memleket güzellikleri olmuştur. Millî değerlere bağlı hareket eden şair, 1950 yılından sonra yetişen nesillere tarih şuurunu kavratmayı ve dinî duyguları yaşatmayı amaçlamıştır. “*Bayrak*”, “*Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*”, “*Fetih Davulları*”, “*Kubbeler*”, “*Selimler*”, “*Süleymaniye*” adlı şiirleri bu bağlamda yazılmış önemli şiirlerdir. Dilin ahengine önem veren Ârif Nihat, özentiyi kaçmadan, sade bir üslubu tercih etmiştir. Şairin manzumelerinde günlük Türkçeyi bir sanat dili haline getirdiği görülmektedir (Birinci, 1991: 543).

Ârif Nihat Asya, ilk şiirini kendi ifadesiyle: “*Birinci Dünya Harbi içinde, İstanbul sokaklarında birtakım destancılar türemişti. Bu kişiler yüksek sesle, çok kere âhenkle okudukları, renkli kâğıtlara basılmış destanlar satarlardı. Onlardan özenerek olacak, ben de şu iki mısraı yazmıştım: İngiliz'in boşuna gitti her işi / Türk'e mermi menzili oldu gemisi*” yazdığını dile getirmektedir (Samancı, 1969: 62). Şair, küçük yaşta şiire ilgi duymuş ve ilkökul çağında şiirler yazmayı denemiştir. Şiire olan ilgisinin ailesine de bağlı olduğunu ifade etmektedir (Yıldız, 2020: 120). Şairin, poetikasının oluşmasında Kastamonu günlerinin etkisi oldukça büyüktür. Mehmet Akif Ersoy, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura gibi düşünürlerin yolundan yürüyen Ârif Nihat, şiirlerini epik bir atmosfer içerisinde örmektedir. Biçim yönüyle memleket edebiyatından ayrılan ve Divan edebiyatı nazım biçimlerini tercih eden sanatçı, rubâîyi devrinde yeniden kullanan ve şiirlerine aruz vezni başarılı bir şekilde uygulayan bir şairdir. Eserleri ile topluma yarar sağlama amacı güden sanatçı, insan ve toplum arasında bir köprü görevi kurmaya çalışmıştır. Şiirin ilham ve yetenek sayesinde yazılacağını düşünen şair, görünenin ardında olan görünmeyeni ve maddeden manayı sezme işinin asıl şiir olduğunu savunmaktadır (Korkmaz, 2025: 90-91).

Ârif Nihat Asya'nın şiirleri tasavvuftan Türk mitolojisine, Türk halk edebiyatından İslam dininin temel eserlerine, Divan şiirinden Türkçülük düşüncesine kadar birçok unsuru barındıran derinliğe sahiptir. Şair muhteva bakımından; anne, aşk, yalnızlık, din ve inanmalar, hürriyet, Selçuklu, Osmanlı, Cumhuriyet Dönemi, Atatürk, Turan, bayrak, vatan sevgisi gibi temaları ele almıştır. Şiirlerine bakıldığında estetik ve didaktik bir yapı sezilen şairin, “*Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*” adlı şiir kitabında yer alan “Destan” şiirinde kendi özelliklerini öteki karşısında “altın” kelimesini kullanarak olumlu bir sıfat eşliğinde sunmuştur. Şair, epik şiir tarzını benimsemekte ve Türklüğün destansı yönünü ortaya koymaktadır. Bu kitapta yer alan bir başka şiir de “Devler” şiiridir. “Sarsarak köprüleri / Devler geçti bu yollardan” (Asya, 2024: 9) ifadelerini kullanarak ideolojik

açıdan güç gösterisi yapmaktadır. Türklüğün tarihsel yapısından, destansı özelliklerinden örnekler sunan şair, geniş kitleler oluşturup onları harekete geçirmeyi hedeflemektedir. Şairin, “Selimler” adlı şiirinde ise Yavuz Sultan Selim’i işaret ederek eskiyi ve tarihsel birtakım özellikleri şiirine konu edinmeyi tercih ettiği görülmektedir. Asya’nın şiirlerine genel olarak bakıldığında ise onun geleneksel unsurlara hâkim oluşu, bunları sunmaktaki kabiliyeti ve onları somut hâle getirme şeklinin oldukça başarılı olduğu söylenebilir.

Ârif Nihat Asya’nın halkı bu kadar şiirlerine konu edişi ve Türklüğü coğrafya farketmeksizin tek bayrak ülküsüne bağlayışı onun bir halk adamı oluşunun neticesidir. Çalışmada verilerin analizi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. *“Betimsel analiz”de elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır* (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 224). Şairin şiirlerinden hareketle meydana getirilen mevcut çalışma Sedat Veyis Örnek’in 25 maddelik halk bilimi adına yapmış olduğu tasnif çalışmasından istifade edilerek örülmüştür (Örnek, 2000: 17-20). Ârif Nihat Asya’nın şiirleri betimsel analiz yöntemiyle taranmış ve Örnek’in tasnifinde yer alan halk bilimi unsurları tespit edilmeye çalışılmıştır. Son olarak da elde edilen malzeme başlıklara ayrılarak yorumlanmaya ve önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır.

2. Ârif Nihat Asya’nın Şiirlerinde Halk Bilimi Unsurları

2.1. Geçiş Dönemleri

Doğum, evlenme ve ölüm bireyin yaşantısının başlıca geçiş aşamaları olarak kabul görmektedir. Bu dönemler kendi iç dinamiklerinde bazı alt basamaklara ayrılmaktadır. Bu nedenle geçiş dönemleri içerisinde çokça âdet, inanış, tören, ayin ve töre faaliyetlerinin yer aldığı görülmektedir. Bunların maksadı geçiş aşamasındaki insanı hem kutsal bir yapıya büründürmek hem de bu zamanlarda arttığı varsayılan görünmez tehlikelerden o bireyi korumaktır. Bireyin yaşamı için oldukça mühim olan bu dönemlerde faaliyette bulunulan ritüeller o bölgenin geleneksel açıdan kültürel zeminini oluşturmaktadır (Aygün Cengiz, 2015: 236). Geçiş dönemlerinin ilki doğumdur. Hayata gözlerini açan her çocuk yalnızca annesini ve babasını değil tüm yakınlarını da mutlu etmiştir. Her doğum hadisesi soyun devamını sağlamakta ve o ailenin gücünü artırmaktadır. Genellikle küçük topluluklar, nüfusunun fazlalığı oranında kendilerini daha güçlü hissetmektedirler. Doğum bir başka ifadeyle anne ve baba olan insanların saygınlığını artıran bir durumdur. Eğer bir kişinin herhangi bir nedenle çocuğu olmuyorsa, kadın ve erkek toplum tarafından küçümsenmektedir (Örnek, 2000: 131; Köktan, 2008: 59). Ârif Nihat Asya, **Onlar** şiirinde eski çağlarda anaların kurt gibi güçlü kuvvetli çocuklar doğurduğunu dile getirmektedir. Şair, burada hem kahramanlık hem de doğum hadisesine değinmektedir:

“Nerde kaldı o çağlar ki

Analar kurt doğururdu,

Hilkat insan çamurunu

Destanlarla yoğururdu?” (Asya, 2024: 13).

18 Ağustos adlı şiirinde şair, bahsi geçen tarihte nurtopu gibi bir kız çocuğun dünyaya geleceğini müjdelemektedir:

“Eser sana yeter yuvar:

Kim derdi ki, şu burçlardan,

Bir altın damlası yıldız

Senin yıldızın olacak,

18 ağustosta bir

Nurtopu kızın olacak!” (Asya, 2024: 30).

Ârif Nihat, **Yolcular** adlı şiirinde, öksüz olan kızlara öksüz ablaların, yoksul olan kişilere yoksul kucakların ve annesini kaybeden çocuklara da ölümün rengi olan siyahtan kundakların verileceğini söylemektedir:

“Öksüz kıza öksüz abla,

Yoksula yoksul kucaklar

Ve öksüz doğacaklara

Siyah kundaklar!” (Asya, 2024: 33).

Şair, **Uyumak** adlı şiirinde bebeklerin uyutulduktan sonra yapılan her işin sessizce yapılmasına gönderme yaptığı görülmektedir. Kapıların ses çıkarmadan açılması, yürüyenlerin ayaklarının ucunda yürür hâlleri, misafirlerin ve ev halkının sessiz hareketleri ve sohbetleri şairin hayal dünyasında beşikleri doldurmaktadır.

“Kapılar açılır sessiz,

Ayakları incitmez yeri...

Geceden misafirler gelir,

Görünmez geldikleri...

Nefesler, uykular, rüyalar

Doldurur beşikleri” (Asya, 2024: 60).

Evlenme aile müessesesinin meydana gelmesine vesilen olan özel bir törendir. Evlilik ile iki farklı cinsiyet bir araya gelerek toplumun en ufak yapı taşı olarak kabul gören aileyi oluştururlar. Bahsi geçen bu birliktelik toplumsal devamlılığın en önemli unsuru olan çocuk için önem arz etmektedir. Evlilik, yetişkin bir erkek ve yetişkin bir kadın arasındaki yasal kabullere dayalı olarak her iki tarafın belirli hak ve sorumluluklar getiren ilişki olarak bilinmektedir (Marshall, 2005: 223). Ârif Nihat Asya, **Masallarda** adlı şiirinde, kırk gün kırk gece süren bir düğün ile evlenme dönemine yer vermiştir. Şair, kendisinin kırk gün kırk gecelik yası olduğunu dile getirirken; karşısındaki kişinin ise düğün merasimi ile en mutlu zamanlarını yaşadığını ifade etmektedir:

“İşilda ey mavi saray işilda:

Pırıl pırıl şehnişinler, kapılar...

*Senin kırk gün, kırk gecelik **düğünün**,*

Benim kırk gün, kırk gecelik yasım var” (Asya, 2024: 68).

Şair, **Gemiciler** adlı şiirinde evlenme dönemine ait olan nişan uygulamasına yer vermiştir:

“Çoğumuz- kendini bildi bileli-

*Onlarla **nişanlı**, onlarla evli...*

Sen nerelerdesin, ey Venedikli?

Çürüdün Venedik bataklığında!” (Asya, 2024: 111).

Mersiye adlı şiirinde şair, düğün merasimlerinde gelinlerin baş kısımlarına örtülen kırmızı renkte duvak adı verilen bir örtüyü kullanmıştır:

“Lâlesi göklere armağan

Al duvaklı gelindi biri,

Biri taşsız sultan...

Ki ağlaya ağlaya gitti” (Asya, 2024: 42).

Aslanköy şiirinde, evlenme dönemine dair olarak gelinin çeyiz hazırlaması ve bu çeyizin sandığa konulması hususuna gönderme yapılmıştır. Şair, Aslanköy için buranın çeyiz sandığına el uzatanlara ve haksızlık yapanlara karşı çıkılan bir yer olduğ vurgusunu öne çıkarmaktadır. Burada kimsenin namusuna göz dikilmez ve kimsenin hakkı yenilmez imajı sergilenmek istenmiştir:

“Çeyiz sandığına el uzatandan,

Hak namına hesap sorulduğu yer;

Haksızlığın çarpıp parçalandığı,

Küstahlığın yere serildiği yer!” (Asya, 2024: 120).

Ârif Nihat Asya, **Gölge** adlı şiirinde evlenme töreninde düğün hazırlığı yapılan bir erkeğin giydirilip beyaz yakasına menekşelerin takıldığını dile getirmektedir. Şair, son elbisesi ifadelerini kullanırken arka planda ölüm hadisesine de gönderme yapmaktadır:

“Güvey giydirir gibi giydirip

Son elbisesini

İliştirin beyaz yakasına

Bir memleket menekşesini!” (Asya, 2024: 153).

Ölüm, geçiş dönemlerinin sonuncusu olarak kabul görmektedir. Kişinin hayat anlayışını en fazla etkileyen olay ölümdür. Kişiler, eski zamanlardan beri etrafında gerçekleşen ölümlerle karşılaştıklarında tüm canlılar için kaçınılmayacak bir son olarak algıladıkları bu olayı açıklamak ya da ondan uzaklaşmak için çeşitli tepkiler vermeye çalışmışlardır (Cicioğlu, 2006: 1; Köktan, 2008:

214). Ârif Nihat, *Soğanlı Dağlarında Saya Gecesi* adlı şiirinde farklı bir atmosfer oluşturmaktadır. Şair, ölen kişilerden bahsetmiş ve bu kişilerin mezarlıklara gömülme uygulamasına yer vermiştir. Bu ölümlerin dünyalar durdukça mezarlıklarda birikmeyeceğini dile getirmiştir:

“Gün, kiran günüydü; yıl kiran yılı...

Sayanın, saymaya yetişmez dili:

Dünyalar durdukça bu kadar **ölü**,

Değme **mezarlıkta** birikmez artık!” (Asya, 2024: 114).

Ârif Nihat, *Ağut* şiirinde ölüm hadisesine yer vermiştir. Şair, kahramanlıklarıyla andığı kişilerin gurbet ellerde yatmakta olduğundan dolayı ağıt yakmaktadır:

“Yollara Kürşad’lar uzanmış **ölü**...

Ağlasın Akülke, ağlasın Sütgölü!

Yiğitlerim uyur gurbet ellerde.

Kimi Semerkant’ta bekler beni,

Kimi Caber’de...” (Asya, 2024: 15).

2.2. Köy, Kasaba ve Kent Yaşamı

Monografi, bir köy, kasaba ya da kent gibi yerleşim alanları üzerine yapılan çalışmalardır. Analitik tahlil etme şekline dayalı alan araştırmasıyla derlenen malzemelerin kendi iç bütünselliğini taşıyan ve içinde bulunan sosyal ve kültürel ve fiziki çevreye ait bilgilerle beraber sistematik bir biçimde tasnife tabi tutulması açısından monografiler önem arz eden halk bilimi çalışma türleridir (Çobanoğlu, 1999: 35-36). Ârif Nihat Asya, *Yıldönümü* adlı şiirinde şehir hayatının gürültüsüne dikkat çekmektedir. Şair, şehrin kalabalığı, gürültüsü sebebiyle yarasaların bile uyandığını söylemekte ve insanların bu kargaşaya nasıl katlandığına yönelik sorular yöneltmektedir:

“Gürültüden, gümbürtüden

Yarasalar, uyanmada.

Gürültünün böylesine

Şehir, nasıl dayanmada? (Asya, 2024: 140).

Niyâz Penceresi adlı şiirinde şair, ruhsal durumundan dolayı köylerin ve kentlerin bomboş kaldıklarını dile getirmektedir:

“İnlemek ardınca kârım, ey levend

Neyleyim.. boş kaldı **köy**, boş kaldı **kent!**” (Asya, 2024: 224).

2.3. Halk Mimarisi

Halk mimarisi, meydana geldiğini dönemin ve çevrenin sunmuş olduğu teknik, malzeme ve bilgi hazinesi ile toplumun ihtiyaçlarına uygun olarak şekillenen; yaratıcısı olan halkın yaşam biçimini, toplumsal birtakım ilişkilerini, üretim ve tüketim şekillerini, inanma ve geleneklerini en

sade şekilde sunan kültürel bir olgu olarak kabul edilmektedir. Herhangi bir yazılı kaynaktan beslenmeyen bu olgunun meydana gelmesinde en mühim unsur olarak karşımıza çıkan bilgi birikimi ve tecrübeye babadan oğula usta-çırak ilişkisi bağlamında nesilden nesile taşınmakta, bu da mimariye anonim olma özelliği katmaktadır. Estetik ve lüks yaşam beklentisinden ziyade daha çok işlevsel olma ve rasyonelliğin daha ağır bastığı halk mimarisi; ambar, ev, samanlık, kuyu, çeşme, cami, değirmen, türbe, mescit, ev gibi anıt özelliğinden uzak; yapılış itibarıyla bulunduğu coğrafyanın iklimsel özellikleri ile uyumlu inşa edilen eserleri içine almaktadır (Davulcu, 2013: 1021). Ârif Nihat Asya, **Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor** adlı şiirinde, mimari unsuru olarak türbeye yer vermiştir. Şair, türbenin kutlu tepeye yakıştığını dile getirmiş ve millî duygulara seslenmiştir:

“Türbesi yakışmış bu kutlu tepeye,

Yattığı toprak belli,

Tuttuğu bayrak belli.

Kim demiş Meçhul Asker diye?” (Asya, 2024: 19).

Ev adlı şiirinde şair, mimari bir unsur olarak evi şiirine dâhil etmiştir. Şair ev ahalisi üzerinden kurgu oluşturmuş ve onu kendi halinde bir mekân olarak tasavvur etmiştir:

“Kendi halinde bir ev ki akşamları

Görmekte rüyaların en güzelini...

Saadetine sürmüş elini Hızır

Bekler bereketi de onun elini” (Asya, 2024: 58).

Şair, **Masallarda** şiirinde mimari bir unsur olan saraya yer vermiştir. Sarayı ışıldayan mavi bir mekân olarak tasvir etmektedir:

“Işılda ey mavi saray ışılda:

Pırıl pırıl şehnişinler, kapılar...

Senin kırk gün, kırk gecelik düğünün,

Benim kırk gün, kırk gecelik yasım var” (Asya, 2024: 68).

Ârif Nihat, şiirinde su sarnıçlarını da unutmamıştır. Şair sarnıcın dibinden sesler geldiğini söylemektedir:

“Sesler gelir sarnıçların dibinden:

-Çıkayım mı, çıkayım mı?

Çık da gör!

Bir yıkılmış, bir yıkılmış yerdeyiz...

Daha neler yıkacaksın yık da gör!” (Asya, 2024: 68).

Kubbeler adlı şiirinde, ibadet mekânı olarak kabul edilen camileri, abdest almak için kullanılan şadırvanları işlemektedir:

“Bulabildinse ey yolcu yerini

Hepsinin alnında altından bir ay,

Seyret İstanbul’un **camilerini**.

Minare minare, kubbe kubbe say!” (Asya, 2024: 78).

“Kimi yıkanırken **şadırvanlarda**

Tekbîre hûhûlar katıyor kimi:

Beyazıt önünde güvercinlerin

İncidir yemi...

Söyleyin ey nazlı haber kuşları:

Tuna boylarından müjde geldi mi?” (Asya, 2024: 80).

Konya adlı şiirinde şair, formülistik bağlamda kutsal kabul edilen üçler ve yedileri ele almaktadır. Onların konaklarının tuğla, tunç, mermer ve çadır kubbe ve kemerle oluşturulduğunu söylemektedir:

“Tuğlayla, tunçla, mermerle;

Çadır kubbeyle, kemerle

Yükselmededir Üçler’le

Yediler’in **konakları** (Asya, 2024: 115).

Bursa adlı şiirinde şair, çeşmeleri ve kuyuları şiirine konu edinmiştir:

“Çeşmeleri kim akıtmış,

Kim doldurmuş **kuyuları**?

Çekirge’de hangi eller

Isıtır, böyle suları?

Leyleklerin fıkır fıkır, nedir dedikoduları? (Asya, 2024: 117).

2.4. Aydınlatma ve Isıtma

İnsanoğlu, kendisini dış faktörlerden korumak maksadıyla inşa ettiği yapıların içini daha elverişli hâle getirmek amacıyla farklı yöntemler bulmuştur. Bunların içinden en temel ihtiyaçlardan sayılacak etmenler ısı ve ışık gereksinimidir. Ateşin bulunmasıyla birlikte her iki ihtiyacın karşılanmaya başlandığı ilk zamanlardan itibaren gelişen mekân ve zaman ile bu iki unsuru sağlayan araçlar da gelişmiş, gündüz vakitlerinde güneş ışığından yararlanmak maksadıyla inşa unsurlarına pencereler açılmış ve ısı ve ışık gereksinimi biraz da olsa karşılanmaya çalışılmıştır. Geceleri aydınlanma gereksinimini; ateş geliştirilerek mum, gaz lambası, kandil, meşale vb. araçlar karşılamış, devamında ise elektriğin ve ampulün bulunması ile bunların yerini lambalar, avizeler, farklı türden ışıklar almıştır. Isınma ihtiyacını gidermek için ilk zamanlarda soba, tandır, ocak gibi araçlar

kullanılmış, ilerleyen zamanlarda ise bu unsurların yerini kalorifer, elektrikli soba gibi çeşitli araç-gereçler almıştır (Dedeşin, 2023: 38).

Ârif Nihat Asya, **Dağlar** şiirinde kurşun şamdanları, fildişinden mumları, fenerleri, avizeleri ve lambaları şiirlerine konu etmiştir:

“Lâkin ufukları görünce yoksul

Dağ yerine kubbe yapmış İstanbul;

Kurşun şamdanlarla mumlar fildişi...

Ki pırıltıları sulara pul pul” (Asya, 2024: 77).

“Farkı yoktur gecenin gündüzden,

Ne çıkar yanmasa ufkun **feneri**...” (Asya, 2024: 180).

“Ey gözlerim, semâya açılmak senâ senâ...

Âvizelerde titriyen envârı okşamak.” (Asya, 2024: 220).

“Ufka düşen karaltıda

Bir gibidir yapıyla dağ.

Çevre karanlık olsa da

Lâmbanı yakmadan yürü!” (Asya, 2024: 253).

2.5. Taşıtlar ve Taşıma Teknikleri

İnsanoğlu sürekli olarak bir yerden başka bir yere hareket hâlinde olmuştur. İlk zamanlarda bu ulaşımın hayvanlar aracılığıyla sağlandığı bilinmekte ve göçebe bir yaşam tarzı sürülmekteydi. Zaman geçtikçe değişen ve dönüşen ulaşım araçları tekerleğin icat edilmesiyle birlikte hayvanların çekiş gücünden faydalanan araçlara yerini bırakmıştır. Daha sonraları otomobilin icat edilmesi ve buharlı trenlerin var oluşu taşıma işlemini kolay hâle getirmiştir. Kara yolunun yetersiz kaldığı zamanlarda deniz aşırı yolculuk bağlamında sandallar, tekneler, gemiler eşliğinde taşıma işlemleri yapılmıştır (Dedeşin, 2023: 39). Ârif Nihat Asya, Kubbeler adlı şiirinde bir deniz aracı olan kalyona yer vermektedir. Bu araçla pırlanta ve inci taşındığını söylemektedir. Yine aynı şiirde gemiye yer verdiği görülmektedir. Pınarbaşı adlı şiirinde şair, suların bir yerden başka bir yere naklini sağlamak amacıyla kullanılan su borularını ele almaktadır. Bu boruların toprağın içinde nabızlarının vuracağını dile getirmektedir. **Kubbe-i Hadrâ** şiirinde ise, sandala yer vermekte; biz sandala binip ufuklara yelken açacakken ufuklar bize doğru gelmekte, ifadelerini kullanmaktadır:

“Taşıtıp **kalyonla** pırlanta inci

Abide haline koydu sevinci

Gergefle işleyip bir inci sultan

Ki çiçek verirdi saksıya koysan” (Asya, 2024: 78).

“Yelken yelken, seren seren **gemiler**;

Yamaçta, kıyıda, yolda camiler” (Asya, 2024: 83).

“Uzaklaşa uzaklaşa

Sesler eriyip duracak...

Gece, su borularının

Toprakta nabızı vuracak” (Asya, 2024: 86).

“Sandal donatıp, yelken açıp biz gidecekken

Gelmekte ufuklar bize doğru!” (Asya, 2024: 240).

2.6. Halk Mutfacı

Mutfak, Arapça bir kelime olup “matbah” sözcüğünün değişmiş hâlidir ve “pişirme yeri, pişirilen yer” manasına gelmektedir. Bu sözcük dilimize alınmadan önce Türkler mutfak yerine “aş evi”, “aş ocağı”, “aşlık”, “aş taamı” gibi sözcükleri Uygurlar döneminden beri kullanmaktadırlar. Gelenek çerçevesinde Türk yemek yeri olarak mutfak bahçe içerisinde ve genel olarak eve bitişik olarak; ama evin dış kısmında bir alana yapılmaktaydı. Bu usul, günümüzde Anadolu topraklarında hâlâ devam ettirilmektedir (Artun, 2005: 341). Ârif Nihat Asya, *Yaşamak* adlı şiirinde su ve ekmeğe yer vermiştir:

“Sizin olsun gün, saat...

Sizin olsun su, sizin olsun ekmek...

Yetiştirdi günlerin, gecelerin

Mevsimlerin nazını çekmek” (Asya, 2024: 25).

Hakkuşları adlı şiirinde şair, şerbet ve balı kullanmıştır:

“Neylerle, dillerle;

Yeşillerle, allarla;

-Şerbetlerle, ballarla-

Bir ufuktan bir ufka” (Asya, 2024: 38).

Söylemek adlı şiirinde, kendisinin su içtiğini ve misafiri ağırlamanın önemi vurgulamak için ona özel bir unsur olarak gösterdiği zahle söylediğini dile getirmektedir:

“Sık sık evimde sohbet olur; gel: misafire,

Kendim su içtiğim geceler, “zahle” söylerim” (Asya, 2024: 146).

Ses şiirinde, şerbeti ecel ile birlikte kullanan şair, mezeyi ise yumrukla beraber kullanmıştır:

“Tutuşturmada eline

Karşıyaka’da ikamet tezkeresini,

Sofrasını son defa kurun;

Nasıl yakıştırarak, görün,

Ecel şerbetinin üstüne

Yumruk mezesini!” (Asya, 2024: 151).

2.7. Halk Sanat ve Zanaatları

Sanat; estetik, beceri ve yeteneği hayal gücü ile birleştirip ortaya bir şey koymak maksadıyla uğraşmak; bu uğraşı tuvale, kâğıda, taş, notaya vs. aktararak neticede bir eser meydana getirmektir. Zanaat ise sözcük olarak aynı manada kullanılmakla birlikte el becerisiyle bir şeyi inşa etmek ya da tamir etmeye karşılık gelmektedir (Barışta, 2005: 15). Ârif Nihat Asya, **Kubbeler** ve **Aramak** adlı şiirlerinde gergef işlemek ve mekik dokumak gibi zanaat unsurlarına değinmiştir:

“Taşıtıp kalyonla pırlanta inci

Abide haline koydu sevinci

Gergefle işleyip bir inci sultan

Ki çiçek verirdi sakıya koysan,” (Asya, 2024: 78).

“Kıyamete kadar eller,

Mekikler yol dokuyacak...

Ve bıçaklar bir şeridi

Dinlenmeden biteviye,

Gece diye, gündüz diye

Parça parça doğrayacak” (Asya, 2024: 93).

2.8. Halk Hekimliği

Halkın, imkânları olmadığı için ya da başka nedenlerle hekime gidemeyince yahut gitmek istemediğinde, rahatsızlıklarını tanılama ve sağaltma maksadı ile uyguladığı teknik ve işlemlerin bütününe “halk hekimliği” denmektedir (Boratav, 2016: 139). **18 Ağustos** adlı şiirinde, bir kişinin hep aynı hâlde kalmayacağını söylemektedir. Kişinin nabzının saat gibi işlediğini dile getiren şair, onun zamanla sona doğru ilerleyeceğini vurgulamak istemiştir:

“Sen böyle kalmayacaksın,

Rüzgârlar hızın olacak...

Geceler peşinde gölgen,

*Saatler **nabzın** olacak...”* (Asya, 2024: 29).

2.9. Halk Botaniği

Halk botaniği, doğada mevcut olan çeşitli bitki türleriyle karşılaşan insanların biçimi, şekli, yararı, rengi vb. niteliklerine bağlı olarak kendilerince verdiği adlardan doğmuştur. Halk arasında isim verilen bu bitkiler, geçmişten günümüze dek halkın tecrübeleriyle kullanılmıştır. Yiyecek, ilaç, dokuma, kıyafet gibi birçok alanda temel ham madde olarak kullanılan bitkiler, ihtiyaç hâlinde ilk akla gelen kaynakların başında yer almaktadır (Yolcu ve Aça, 2019: 868).

Mektup adlı şiirinde şair, üzüm bağlarını, söğüt ağaçlarını ele almıştır:

“Gülekli” **bağından** erik,

“Asyalı”dan üzüm çaldım...

Korkmasınlar gelir diye,

Artık uzaklarda kaldım” (Asya, 2024: 72).

“**Söğütlerin** buğu buğu

Yeşilinde tüten benim;

Geceler hakkuşlarıyla

Bir ağızdan öten benim” (Asya, 2024: 73).

Bursa şiirinde ise, çınar ağacına yer verdiği görülmektedir.

“**Çınarların** elinden öp,

Saygıyla geç avluları:

Bu kemerler, bu kubbeler

Târîhinin kapuları.

Gökten yere inmiş, uyur

Uluların uluları (Asya, 2024: 117).

Ârif Nihat, **Hisar’lar** şiirinde gül, lâle ve yâsemin çiçeklerine yer vermiştir:

“Taşlardan örülme saksılarda:

Gül, lâle ve **yâsemin** kokarlar (Asya, 2024: 125).

Kubbe-i Hadrâ şiirinde, lâle ve nilüferleri şiirine almıştır:

“Atma Pîr’im, koparıp hâke bizi.

Ki türâbında açan **lâleleriz!**” (Asya, 2024: 183).

“**Nilüferler** yıkanır havuzunda

Suyu var, zenzemi var, Kevseri var” (Asya, 2024: 197).

2.10. Halk İnançları

İnanç, sözlük anlamı olarak “kişice ya da toplum tarafından, bir olgunun, bir düşüncenin, bir varlığın, bir nesnenin gerçek olduğunun kabul edilmesi” demektir (Boratav, 2016: 19). Halk inancı tam manada dini olmayan ve dinin tamamen dışında bulunmayan bu bağlamda da dinsel yapının kişilere göre anlama ve hayatlarına uygulanış şeklidir. Bu açıdan halk inancı, kişilerin eski inanışlarını da yansıtmaktadır. Sürekli olarak yenilenmekle beraber temelleri ilk inanç anlayışına kadar dayanmaktadır. Bu nitelikleriyle halk inanışları elimizde bulunan canlı ve değişken malzemelerdir (Akyol, 2006: 9). Ârif Nihat Asya, **Bayrak** şiirinde bayrağın kutsallığını anlatmak istemiş ve ona o

kutsallığı atfetmeyeninin mezarını kazacağını dile getirmektedir. Şair, ölen kişilerin mezara defnedilmesi uygulamasına yer vermiştir:

“Sana benim gözümle bakmayanın

Mezarını kazacağım.

Seni selâmlamadan uçan kuşun

Yuvasını bozacağım” (Asya, 2024: 24).

18 Ağustos adlı şiirinde ölüm inancına gönderme yapılmaktadır. Şair, mezar taşına yazı yazma uygulamasına değinmiştir. Bu yazının kişinin son yazısı olacağını ifade etmektedir:

“Taşın çıkınca karşına

Kendi elinle yazarsın

Kendi yazını taşına...

Ki bu son yazın olacak.

Ve toprağın altında da

Saatler nabzın olacak” (Asya, 2024: 30).

Ârif Nihat, **Aff-ı Umumî** adlı şiirinde kaza, kader, ecel gibi inanışlara yer vermiştir. Şair, bu inançların yanında ölüm meleği olarak bilinen Azrail'i anmakta ve onun bir melek olduğuna zor inandığını ifade etmektedir:

“Kazayı, belâyı, eceli;

Hâbil'i, Kaabil'i;

Melek olduğuna güç inandığım

Azrâil'i

Affettim” (Asya, 2024: 31).

Mektup adlı şiirinde peri inancına yer vermiştir. Şair, baharla açılan evi perilerin ve meleklerin korumasını istemektedir:

“**Periler** korusun, melekler korusun

Baharla açılan evi...

Üstünde bulut beyaz kalsın, Tanrı'm,

Gökler mavi!” (Asya, 2024: 55).

Ârif Nihat Asya, **Emek** şiirinde alın yazısı inancına yer vermiştir. Şair, kendisine ne söylenirse etkilendiğini ve ne olacağının artık alnında yazılı olduğunu bildiğini ifade etmektedir:

“Ne yapsalar, ne söyleseler

Dokunuyor.

Benim ne olacağım artık

Alımdan okunuyor” (Asya, 2024: 52).

Zelzele adlı şiirinde şair, “Allah muradını versin.” ifadesini kullanarak dua inancına yer vermektedir:

“Yollara kurulur, kervanları beklersin

*Yolcuma geçit verirsen **Allah muradını versin!***

Turnamın uğrağı;

Boralar, çığlar, haydutlar yatağı.

Dağlara yukardan bakan

Ararat dağı...” (Asya, 2024: 31).

2.11. Halk Edebiyatı Unsurları

Halkın ürettiği, dünya görüşünü, sanat anlayışını, yaşam tarzını, içerisinde bulunduğu duygu ve düşünce hâlini yansıtan halk edebiyatı, bu kültürel unsurların meydana getirdiği sözlü ve yazılı olan ürünlerin bütünüdür. Oluşum süreci bakımında ilk başlarda toplumun yaşantılarının sözlü şekli olan halk edebiyatı, meydana geldiği bu biçimiyle toplumun hafıza ve üslup gücünü oluşturmuştur. Yazıya geçirildiği zaman hacimli eserler hüviyetine bürünecek olan destan, efsane, masal ve hikâye biçimindeki anlatılar, sözlü edebiyat döneminde toplumun zihninde yer edinip ağızdan dökülmektedir. Bu bağlamda şiir, ilahi, mâni, türkü, ağıt gibi unsurlarda bestelenerek halkın hafızasında yer edinmektedir (Dedeşin, 2023: 51). Ârif Nihat Asya, **Destan** adlı şiirinde kahramanlık temalı bir örüntü oluşturmuştur. Şair, zaferler getiren atların nallarının altından olduğunu ve akından akına gittiklerini dile getirmekte ve destan türünü işlemektedir:

“O zaferler getiren atların

Nalları altındanmış;

Gidişleri akına,

Gelişleri akındanmış.

Yolları eline dolayan;

Beldeler, ülkeler avlayan

Süvarileri varmış ki,

Oğuz, Bilge, Süleyman ’mış.

Bize bin yıllık armağan

Şu parıltı kılıçlarından

Ve şu serin, kuytu gölge

Kanadlarındanmış.” (Asya, 2024: 9).

Yolcular adlı şiirde, masal türüne yer verilmiştir. Şair, hayalinde olan şeylerin masallara kaldığını dile getirmekte ve bir nevi gerçekleşmesinin güç olduğunu söylemektedir:

“Bunalıp boğulmuşlara

Kanadlar, yollar, uzaklar...

Yerle göğün arasında

Hürriyete salınacaklar;

Masallara kalsın artık

Bayraklar, tüller, duvaklar!” (Asya, 2024: 33).

Şair, **Ninni** adlı şiirinde perilerin ve meleklerin altından neyler üflediğini, güvercinlerin huhuhu sesi çıkardığını söylemektedir. Burada bir annenin çocuğunu uyutmak için söylediği ninniye yer verilmektedir:

“Perilerin, meleklerin

Üflediği altın neyler

Huhusu güvercinlerden

*Gelecek **ninni**yi söyler.*

Yuva olun yavruma ey

Pamuklar, ipekler, tüyler!...

Yıldızlar damla damla süt.

Bir anne yüzüdür aylar” (Asya, 2024: 61).

2.12. Halk Oyunları (Dansları)

Halk oyunları kavramı tahlil edilirken “oyun ve dans” kelimelerinin beraber ele alınması beklenmektedir. Dans, halk oyunu kavramının ilk aşaması olarak kabul edilmektedir. İlk etapta plansız bir biçimde icra edilen danslar zamanla belli bir amaç etrafında ve bir yaşantıya ve duyguya işaret eder hâle gelmiştir (Kılıç ve Şimşek, 2024: 602). Halk oyunları göze ve kulağa hitap ederek, dengeli ve ölçülü hareketler yapılarak estetik bir hâl oluşturan, anonim birtakım müziklerle desteklenmiş olan ve ses birimlerinden meydana gelen, müzik ile hareketlerin birleşmesinden oluşan bir eylem hâlidir (Ekmekçioğlu ve diğerleri, 2001). Ârif Nihat Asya, **Taşbebekler** adlı şiirinde zeybekleri ve köçekleri ele almıştır. Kaşıkların şıkırtısına, zeybeklerin toprağa diz vuruşuna yer veren şair, erkeklerin göç ettiğini dile getirmekte meydanında bu oyunculara kaldığını dile getirmektedir:

“-Kimlerdir böyle kaşık şıkırdatan uzakta

*Dağ gibi **zeybeklerin** diz vurduğu toprakta?*

*-Kim olacak: **Köçekler**...*

Meydan onlara kalmış göç edince erkekler” (Asya, 2024: 142).

2.13. Halk Müziği ve Müzik Araçları

Halk müziği, toplumun ortak olan duygu ve düşüncelerini samimi, coşkulu, yalın ve ezgilerle yansıtır aktaran köklü bir müzik sanatıdır. Halkın zevk ile dinlemekte olduğu halk müziği, çevresel birtakım olayları, sevgi, acı, gurbet ve özlem gibi ortak temaları, kahramanlık, mertlik gibi ulusal özelliğe sahip olgu ve oluşumları ele alan bir kültür hazinesidir. Türk toplumunun yaşantısına ait özellikleri müziğinde bulmak mümkündür. Türk insanının asırlar boyunca ürettiği, geleneklerini yaşattığı anonim karakterli soyu olan bir müzik olarak karşımıza çıkmaktadır (Yener, 2006: 30). **Selim'ler** şiirinde şair, üflemeli bir müzik aleti olan neyi ele almıştır. Burada ney ile farklı makamların çalınmaya çalışıldığı ifade edilmektedir:

“Dolaştı biri **ney** perdelerini,
Makam olsun, dedi, makam üstüne!
Birinin Kıbrıs'tan geldi şarabı,
Biri dikti ehram ehram üstüne...” (Asya, 2024: 17).

Ârif Nihat Asya, **Hakkuşları** adlı şiirinde bir müzik aleti olan kudümü kullanmıştır. Davula benzeyen bu müzik aleti ile güm güm sesler çıkarıldığını dile getirmektedir:

“Kiminde teber, kiminde **kudüm**...
Kimi kubbelerde güm güm
Ünetti garba, ünetti şarka” (Asya, 2024: 38).

Fırat adlı şiirinde şair, halk müziği olarak bilinen türkünün adını zikretmektedir. Bu türkünün adının Fırat olduğunu ve bunu söyleyen kişilerin dudaklarının tadının türkünün tadı ile birleştiğini ifade etmektedir:

“Şu mavi dağların uzaklarında
Bir akarsuyun adıdır “Fırat”
Ve sevdiğim çocuğun dudaklarında
Sevdiğim bir **türkünün adı**...
Türkünün tadına karışır
Söyliyen dudakların tadı” (Asya, 2024: 56).

2.14. Çocuk Oyunları ve Oyuncaklar

Toplumun her kesiminde ve yaşamın var olduğu her zaman diliminde oyundan söz etmek mümkündür. İnsanların hoşça vakit geçirmek ve zamanlarını kaliteli hâle getirmek için oyuna ve oyun araçlarına başvurduğu bilinmektedir. Ârif Nihat Asya, **Ağaç** adlı şiirinde bir oyun aracı olarak salıncağa yer vermektedir:

“Dalları sallana sallana
Salıncak,
Budakları inile çıkıla

Basamak, (Asya, 2024: 62).

2.15. Halk Sporu

Türk kültüründe eğlence ve spor iç içe geçmiş iki unsurdur. Toplum gündelik birtakım uğraşlarının dışındaki zamanı doldurma maksadıyla kendi gelenek ve görenekleri etrafında bir eğlence tarzı meydana getirmiş, bu eğlence tarzlarına da atalarından yadigâr aldıkları ve başka kültürlerden etkilenecek meydana getirdikleri sporu da eklemişlerdir (Dedeşin, 2023: 56). Ârif Nihat Asya, **Pehlivanlar** ve **Yol** adlı şiirlerinde pehlivanlık ve güreş sporuna yer vermektedir. Şair, kendi gölgesini yıkan Ârif Pehlivan adını aldığını dile getirirken; bu güreşte kendini yenmesi gerektiğini söylemektedir:

“Dağlar, taşlar hikâyemi

Destan edip söylemişler.

Bana “Gölgesini yıkan

Ârif Pehlivan” demişler!” (Asya, 2024: 129).

“Sormadan Aslı semtini

Doldur ışıkla testini.

*Yen bu **güreşte** kendini;*

El seni yıkmadan yürü!” (Asya, 2024: 253).

2.16. Formülistik Sayılar

Bazı sayıların halk inanışlarında özel bir önem verildiği ve onların sıklıkla kullanılmasından, tam ve gerçek rakamlar yerine, aktarılmak istenen miktarın böyle bir sayı ile gösterilmesinden de anlaşılır. 1, 3, 5, 7, 9, 12 gibi sayılarla, 40, 70, 72, 99... gibi büyük sayılardan her birisi hayırlılık, kutluluk, uğurluluk manası taşımaktadırlar (Boratav, 2016: 91). Ârif Nihat Asya, **Konya** adlı şiirinde üç ve yedi sayılarını kullanarak onların kutsiyetini göstermeye çalışmış ve bu sayılar üzerinden canlı birer unsur yaratmak istemiştir:

“Tuğlayla, tunçla, mermerle;

Çadır kubbeyle, kemerle

*Yükselmededir **Üçler’le***

***Yediler’in** konakları* (Asya, 2024: 115).

Sonuç

Ârif Nihat Asya şiirlerinde tarihi ve kahramanlık temasını harmanlayarak bir söylem meydana getirmiştir. Şairin şiirlerine bakıldığında onun asıl maksadının geçmiş zamanlarda yaşamış kahramanları ve lider kişileri yükselmekte olan yeni nesil arasında millî bir bağ kurmak ve millî kimlik etrafında bir örüntü oluşturmaktır. Şairin, şiirlerinin millî bir zemine oturmasıyla geniş kitlelere ulaştığı görülmektedir. Halkın duygularına, düşüncelerine ve beklentilerine kulak veren bir şair olarak Ârif Nihat’ın şiirlerinde geçiş dönemleri, köy, kasaba ve kent yaşamı, halk mimarisi,

aydınlanma ve ısınma, taşıtlar ve taşıma teknikleri, halk mutfağı, halk sanatı ve zanaatı, halk hekimliği, halk botanigi, halk inançları, halk edebiyatı unsurları, halk oyunları ve dansları, halk müziği ve müzik araçları, çocuk oyunları ve oyuncaklar, halk eğlenceleri; spor, formülistik sayılar gibi halk bilimi unsurlarını ihtiva eden kullanımlara yer verildiği tespit edilmiştir.

Çatalca'nın İnceğiz köyünde dünyaya gelmiş olan sanatçı Kastamonu, Adana ve Anadolu'nun çeşitli mecralarında bulunmuş ve buralarda millî mücadele çabasında olmuştur. Şairin millî ve canlı bir dil kullanışı onu halktan biri yapmıştır. Ârif Nihat Asya'nın şiiri, zengin içeriği olan halkın duygu ve düşüncelerine parmak basan bir özelliğe sahiptir. Şiir türü, okurlarına estetik bir zevk uyandırmayı ve yaratıcılığı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ârif Nihat Asya şiirlerinde bu estetik algıyı kurarken okurlarına millî bir bilinç kazandırmak ve onların kendi yaşadıkları coğrafyaya ait birtakım özellikleri öğrenmelerini sağlamayı hedeflemektedir.

Bayrak şairi ünvanına sahip olan Ârif Nihat, şiirlerinde Türk milletinin geçmiş dönemlerine ait geleneklerini, göreneklerini, törelerini kısacası Türk'ü Türk yapan birçok unsuru şiirlerine dâhil etmiştir. Onun şiirlerinde halka ait birçok unsuru bulmak mümkündür. Bu da onun halkın şairi olduğunun bir göstergesidir.

Bu çalışmada Ârif Nihat Asya'nın yalnızca şiirlerinde yer alan halk bilimi unsurları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunların dışında Asya'nın diğer eserlerindeki halk bilimi unsurlarının da tespiti araştırmanın tamamlanması açısından önem arz etmektedir.

Kaynaklar

- Akyol, Neriman Senem (2006). *Adana (Merkez) Halk Kültüründe Halk İnançları Bayramlar ve Törenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Artun, Erman (2005). *Türk Halk Bilimi*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Asya, Ârif Nihat (2024), *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*, 33. Basım, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Aygün Cengiz, Serpil (2015). Ölüm Üzerine Düşünmek Sedat Veyis Örnek'in Anadolu Folklorunda Ölüm Çalışması. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 21(82), 231–255.
- Barışta, Hatice Örcün (2005). *Cumhuriyet Dönemi Halk Plastik Sanatları*. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- Birinci, Necat (1991), *Ârif Nihat Asya. TDV İslam Ansiklopedisi*, C.3, s. 543 Asya, Arif Nihat - TDV İslâm Ansiklopedisi (Erişim Tarihi: 16.11.2025).
- Boratav, Pertev Naili (2016). *100 Soruda Türk Folkloru*. Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Cicioğlu, Muhammet Nurullah (2006). *Geçit Ritleri Bağlamında Ölüm: Gaziantep Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Çobanoğlu, Özkul (1999). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Akçağ Yayınları, Ankara.

- Davulcu, Mahmut (2013). “Makedonya Yörüklerinde Halk Mimarisi Geleneği Üzerine Bir İnceleme”, *Turkish Studies*.8/9. 1014-1044.
- Dedeşin, Seda (2023), *Barış Manço Şarkılarında Halk Kültürü Unsurlarının Kullanımı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Dundes, Alan (1997). “Folklor Nedir?”, *Millî Folklor Dergisi*, s. 76.
- Durbilmez, Bayram (2013). “Halk Bilimi Araştırmalarının 100. Yılında: Halk Bilimi ile Edebiyatın Ortak Alanları ve Halk Edebiyatı Üzerine Bir Değerlendirme”. *Millî Folklor*, 25(99), 101–112.
- Ekmekçioğlu, İsmail ve Cüneyt Bekar ve Metin Kaplan (2001). *Türk Halk Oyunları*, Esin Yayınevi, İstanbul.
- Güzel, Abdurrahman ve Ali Torun (2014). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. 8. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kılıç, Özlem ve Esmâ Şimşek (2024). “Halk Oyunları Üzerine Halkbilimsel Bir Araştırma: Tunceli Yöresi Örneği”. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (73), 599–624.
- Köktan, Yavuz (2008). *Gilan Türk Kültüründe Geçiş Dönemleri (Doğum- Evlenme- Ölüm)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Korkmaz, Arda (2025). “Ârif Nihat Asya ve Büyük Medeniyet Söylemi”, *Türk Dili Dergisi*, 73 (877), 88-98.
- Marshall, Gordon (2005). *Sosyoloji Sözlüğü* (Osman Akınhay ve Derya Kömürcü, Çev.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Örnek, Sedat Veyis (1977). *Türk Halk Bilimi*. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Örnek, Sedat Veyis (2000). *Türk Halk Bilimi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Samancı, Metin Nuri (1969), “*Arif Nihat Asya’ya On Soru, Arif Nihat Asya’dan On Cevap*”, Defne.
- Yener, Sabri (2006). *Liseler İçin Müzik Lise 1 Ders Kitabı*, İstanbul: Ilıcak Matbaacılık.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçki Yayıncılık.
- Yıldız, Sadettin (2020), *Arif Nihat Asya’nın Şiir Dünyası*, 2. Basım, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Yolcu, Mehmet Ali ve Mustafa Aça (2019). “Geleneksel Ekolojik Bilgi ve Folklor”. *Folklor/edebiyat*, 868.